

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Дияна Банкова,
преподавател към катедра „Счетоводство и одит“ в Университет по застраховане и
финанси – гр. София

Относно **дисертационен труд** за присъждане на образователната и научна степен **„доктор ”**

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Кирил Кирилов Ангелов

Тема: **„Оптимизиране и контрол на сделките между свързани лица в контекста на трансферното ценообразуване“**

Научен ръководител: **Проф. д. ик. н. Десислава Йосифова**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд. При съобразяване с разпоредбите на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ, във връзка с придобиването на образователната и научна степен „доктор“, може да се отбележи следното:

1. Общо описание на процедурата

Със заповед № 145/02.04.2026 г. на Ректора на Университетът по застраховане и финанси (УЗФ), чл.- кор. проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за вътрешен член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на посочената по-горе тема, за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в споменатата научна специалност и професионално направление.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Кирил Кирилов Ангелов е роден на 19.09.1991 година. През 2009 г. завършва средното си образование 9 ФЕГ " АЛФОНС ДЪО ЛАМАРТИН", гр. София. През 2014 г. придобива бакалавърска степен по специалност „Хидрогеология и инженерна геология“ от МГУ "СВ. ИВАН РИЛСКИ". В допълнение надгражда образованието си и с 2 магистърски степени. Първата е придобита през 2018 г. по специалност „Геотехника и инженерна

геология“ от ВТУ " ТОДОР КАБЛЕШКОВ". Другата магистърска степен е от УЗФ специалност „Счетоводство и контрол“.

Кариерното си развитие започва през 2014 година и продължава в „Геолоби“ ООД, в което работи като инженер, геолог и управител на дружеството. Дългогодишният опит на кандидата и неговото образование са доказателство за неговата висока професионална компетентност и задълбочени познания в областта на инженерната геология и геотехниката, които са солидна основа за научното му израстване и допълнителното развитие в областта на икономиката.

3. Актуалност на тематиката, познаване на проблема, методика на изследването

Актуалността на дисертационния труд на Кирил Ангелов се обуславя от нарастващото значение на трансферното ценообразуване като инструмент за управление на данъчните рискове в условията на засилен международен и национален контрол. Особено ценен е приносът на автора в контекста на българското законодателство, което изисква спазване на принципа на независимите пазарни отношения при всички сделки между свързани лица. Разработените в труда оптимизационни модели отговарят на реалната нужда на бизнеса от по-голяма данъчна предвидимост и на органите по приходите към по-надеждни инструменти за анализ и контрол.

Авторът демонстрира задълбочено познаване на проблематиката, като я разглежда в широк интердисциплинарен контекст – данъчен, счетоводен и правен. Ключовите аспекти на познаване на проблема включват:

- ✓ Международен и европейски контекст – изследването се базира на актуалните световни тенденции за борба с ерозията на данъчната основа и прехвърлянето на печалби (BEPS), инициирани от Организация за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и Г-20. Познаването на материята обхваща детайлен анализ на европейското законодателство (директиви ATAD, DAC 6 и предложенията за нови директиви за трансферно ценообразуване).
- ✓ Национални специфики – докторантът идентифицира съществена характеристика на българската нормативна уредба (прилагането на правилата за трансферно ценообразуване не само за международни, но и за вътрешни сделки между свързани лица).
- ✓ Идентифициране на практически дефицити – в труда са посочени области с липса на категорична методика (например при лихвените проценти по заеми между свързани лица), което води до данъчна несигурност и риск от появата на спорове.

- ✓ Счетоводни и правни аспекти – анализирано е значението на МСС 24 „Оповестяване на свързани лица“ и неговата роля за осигуряване на корпоративна прозрачност и вярна картина на финансовото състояние

От изложението в дисертационния труд става ясно, че докторантът познава в дълбочина изследваната проблематика. Представени са аналитични постановки, базирани на обширен корпус от международни и национални източници, които третират съвременните концепции за трансферното ценообразуване. Авторът демонстрира отлично познаване на насоките на ОИСП, европейското законодателство в областта на данъчната прозрачност (ATAD, DAC6) и специфичната българска нормативна уредба, касаеща сделките между свързани лица.

За постигането на научните цели в изследването е използвана комплексна и подходящо подбрана методика (системен и сравнителен анализ, дедукция, функционален анализ и икономическо моделиране). Този методологичен апарат е позволил на автора успешно да анализира принципа на независимите пазарни отношения и да идентифицира проблемните области при определянето на пазарни цени в условия на специфични вътрешногрупови трансакции. В резултат на изследването са предложени конкретни оптимизационни модели за контрол, които имат пряка практико-приложна стойност.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е с обем от 165 страници. Съдържанието е структурирано в увод, основен текст, разгърнат в три глави (със съответните параграфи и подточки към тях), изводи, заключение и списък с използвана литература. Макар в структурата да се забелязва известна непропорционалност между отделните глави, изложението е логично и последователно. Представените таблици, графики и фигури успешно подкрепят отделните части на изследването и предоставят ценна аналитична информация. Използваният библиографски списък включва общо 76 източника (български и чуждестранни автори, нормативни актове и интернет ресурси), което е адекватно за мащаба на разработката.

Основната работна хипотеза в дисертационния труд е, че сделките между свързани лица в контекста на трансферното ценообразуване притежават специфичен и сложен характер, който изисква прилагането на прецизни методи за контрол и оптимизация. Затова е необходимо да се задълбочат възможностите за тяхното регулиране чрез усъвършенстване на методическите подходи за определяне на пазарни цени и подобряване на съответствието с нормативната уредба.

Уводът включва: актуалност на темата и значимост на изследвания проблем; обект,

предмет, цел и задачи на научното изследване; теза; използвани изследователски методи; ограничения на изследването. В увода на дисертационния труд правилно са формулирани обектът и предметът на изследването. Като обект на изследване е посочен процесът на данъчен контрол и оптимизация на сделките между свързани лица. Предмет на дисертационния труд е методологията (регулаторната рамка) на трансферното ценообразуване и прилагането на принципа на независимите пазарни отношения в българската и международната практика. Целта на изследването е ясно очертана - разработване на оптимизационни методически модели в областта на трансферното ценообразуване. Тя е успешно изпълнена въз основа на добре поставените задачи.

Първа глава от дисертацията е добре структурирана и въвежда плавно в изследваната материя, като разглежда трансферното ценообразуване в международен контекст и през призмата на европейската нормативна уредба (включително концепциите за фиктивни единици и данъчна прозрачност). Авторът детайлно анализира понятията „свързани лица“ и „групи от предприятия“, като прави паралел между националното законодателство и международните стандарти (ESA 2010). Акцентирано е върху подобряването на данъчната прозрачност и фискалния контрол.

Втора глава представлява методическата основа на труда. В нея е направен задълбочен функционален анализ (функции, активи, рискове) и критичен преглед на петте метода на ОИСП за определяне на пазарните цени (Метод на сравнимите неконтролирани цени; Метод на пазарните цени; Метод на увеличената стойност; Метод на транзакционната нетна печалба; Метод на разпределената печалба). Докторантът не просто ги описва, а анализира тяхната йерархичност и приложимост в зависимост от наличието на съпоставима информация на пазара. Изследването на механизмите за предотвратяване и разрешаване на спорове между данъчните администрации подчертава актуалността на труда в контекста на нарастващия брой данъчни ревизии на мултинационални компании.

Трета глава е посветена на практико-приложните аспекти на изследването, където авторът предлага специфични модели за оптимизация и контрол при сделки с недвижими имоти, вътрешногрупови услуги и заеми. Разработените модели и алгоритми за изчисление на лихвени проценти представляват сериозен принос към изследователската теза. Тази глава превръща дисертацията в приложно ръководство, което може да се ползва както от счетоводни експерти и данъчни консултанти, така и от органите на НАП при извършване на проверки.

Положителен момент в дисертационното изследване е, че към всяка от главите са обобщени изводи, както и преди заключителната част са формулирани общи изводи. В

заклучението на дисертационния труд се правят обобщения по цялостната работа, както и анализ на резултатите от научното изследване и тяхното практическо приложение.

Дисертационният труд по обем и структура е логично изграден. Като се изхожда от заглавието на темата и изложението в рамките на неговото съдържание, се установява, че е налице пълно съответствие между тях.

Що се отнася до приносите, трябва да се отбележи, че в дисертационния труд се съдържат достатъчно различни по характер и значимост приноси моменти. Приемам изведените в труда научно-приложни и практико-приложни приноси, които успешно надграждат съществуващата методология в областта на трансферното ценообразуване.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е приложил и списък с 5 броя публикации свързани с темата на дисертационния труд. Три от тях са самостоятелни, а две съвместни. Това е доказателство за висока лична ангажираност и способност за работа както в екип, така и самостоятелно. Публикациите са публикувани в реномирани издания обвързани със специализираната и изследвана тематика на дисертацията.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Представеният комплект от материали са в съответствие с нормативните изисквания. В него се съдържат всички необходими документи, които доказват успешно проведено обучение в рамките на докторската програма. Изпълнени са минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „Доктор“ в професионално направление 3.8 „Икономика“. От ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане са изискуеми общо 80 точки. В група „Г“ той реализира 40 точки, което заедно с точките от дисертационния труд (50 т.) формира общо 90 точки.

7. Автореферат

Авторефератът към дисертационния труд представя вярно и точно съдържанието на дисертацията. Също така не е установено плагиатство над законоустановените изисквания. Съгласно доклад от програмата „Strike Plagiarism“ е известно съответствие, което е допустимо.

8. Препоръки и въпроси

Въз основа на моята положителна оценка за разработения от докторанта Кирил Кирилов Ангелов дисертационен труд, искам да отправя препоръка за задълбочаване на неговите изследователски търсения в бъдеще в разглежданата област. По-конкретно да

насочи усилията си към популяризиране на постигнатите научно-приложни резултати сред международната академична общност. Целесъобразно е ключовите изводи от изследването, и по-конкретно авторските модели за оптимизация на сделките между свързани лица, да бъдат представени под формата на статии и доклади в авторитетни научни издания, реферирани в световните бази данни (като Scopus и Web of Science). Това би позволило проблематиката на трансферното ценообразуване в контекста на българската икономическа среда да достигне до международно ниво и да бъде подложена на по-широк експертен дебат.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на този закон. Представените материали и резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение б на докторанти в УЗФ. Дисертационният труд показва, че Кирил Ангелов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3.8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания. Поради гореизложеното, **давам своята положителна оценка „за“ проведеното изследване и предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Кирил Кирилов Ангелов в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Счетоводство, контрол и анализ“**

гр. София
28.04.2026 г.

Изготвил становището:

.....
/Доц. д-р Дияна Банкова/